

refectorii, vel a custode infirmorum, eorum numerum discat. Et ut tam boni operis præmium a Domino consequeretur, decretum est ut ipso die ad majorem missam, post primam collectam missæ familiaris, *omnipotens sempiternus Deus*, pro eo sub silentio dicatur a sacerdote. Hujus itaque præcepti roboratoribus atque observatoribus pax, salus, et gratia a Deo Patre, et Jesu Christo Filio ejus, et Spiritu sancto paraclete. Contemptoribus vero ac violatoribus, ni cito pœnituerint, ira ejus lem omnipotentis et æterni Judicis, ignis etiam inextinguibilis æterna damnatio. Decretum est etiam ab eodem Patre cum consensu fratrum, generale officium fieri singulis annis, feria v post octavos Pentecostes, pro cunctis in cœmeterio hujus loci quiescentibus, ita ut sicut in festivitate Omnium Sanctorum agitur,

A dicto vespere omnia signa pulsantur pro vesperis, ac post cœnam pro officio, et in sequenti die promissa in qua tractus, *De profundis*, a duobus cantoribus canatur, cunctique sacerdotes qui illo die cantaverint missam, *Deus cujus miseratione*, specialiter pro illis cantent, et alii psalmos septem, ac duodecim pauperes reficiantur, et quidquid eadem die de refectione remanserit, eleemosynæ tribuatur. Sed et per omnia loca huic loco subjecta, hoc idem agi pro cujusque loci cœmeterii defunctis sancitum est, videlicet ut in monasteriis, ubi congregatio fratrum est, nec minus hoc perficiatur. Sed in cellis ubi non plus quam quinque aut tres commorantur, si tot pauperes reficere nequeunt, saltem vel quot sunt fratres, tot pascantur.

SANCTI HUGONIS EPISTOLÆ.

EPISTOLA PRIMA.

AD WILLELMUM I ANGLORUM REGEM.

Regi supplicando petenti ut sex ad eum monachos, sub annua pro singulo centum argenti librarum pensione, mitteret, respondet petitionem ejus, ut venalem et quasi Simoniacam, omnino rejectendam.

(Anno 1078.)

[*Bibliotheca Cluniacensis. p. 453.*]

Petitio vestra, domine rex, descendit ex bona voluntate, qui vultis gentem vobis a Deo traditam ad salutem suam ordinare. Verum sicut dignum est vestræ majestati quod poscitis, ita quod injungitis, incongruum est nostræ saluti, ut animas quas in periculo animæ meæ, et capitis mei suscepti, vendam terreni mercimoniæ cupiditate, et mittam in perditionem, aut generalem aut specialem, videlicet ubi aut omnes, aut aliqui eorum pereant, et ego pro illis rationem Deo reddam, apud quem nihil valet aurum, nihilque prodest argentum, aut argumentum vanæ excusationis. Quomodo ergo faciam pro ullo munere, quod si facerem pro toto mundo, mihi parum esset, cum pro uno ex eis perduto pernem? Quid enim proficit homini si universum mundum lucretur, seipsum autem perdat, et detrimentum sui faciat? Igitur, charissime domine, hoc nolite a me querere quod facere nisi cum perditione mea non possum, quia nullo pretio volo animam meam venundare, quam profecto venalem darem, si unum ex fratribus mihi commissis mitterem ubi illum perderem; et hylentius ego pecuniam darem pro comparandis monachis quibus valde indigeo, per diversa loca a me ordinanda, quam pro eorum venditione acciperem. Quod enim capitulum nostrum in partibus illis timerent, ubi nullum viderent nostrum monasterium, ad cujus portum applicare valerent vel constingi possent? Aliud itaque jubete, et sustinete hoc patienter, si non potest fieri cum salute amici vestri quod petistis. Valet.

EPISTOLA II.

AD MOISIACENSES FRATRES.

(Anno 1078.)

[*Mabill. Annal. Bened. V, 150.*]

Dulcissimis et amantissimis fratribus ac filiis, sub patrocinio beatorum apostolorum Petri et Pauli apud Moisiacum degentibus, fratri HUNALDO abbati, salutem animarum et corporum et æternam benedictionem.

Noveritis, filii charissimi, qualiter vos semper dileximus, quamque speciali amore locum illum præ omnibus congregationis nostræ locis habuimus et honoravimus. Hoc namque privilegium vobis et loco vestro semper concessimus et concedimus, ut in amore et honore atque memoria congregationis nostræ speciales sitis. Unde, filii, rogamus, ut nostri memores, Dominum super omnia diligatis, timeatis, honoretis, eique gratias super beneficiis suis agatis. Licet enim vobis plures supervenerint anxietates, ejus tamen misericordia non defuit vobis, in bonis augmentum præstans, et in necessitatibus solatium. Idcirco, charissimi, ipsum in omnibus et super omnia præ oculis habetote; dominis nostris summis apostolis servire non cessate; ordinem vestrum et sacram religionem, sanctamque obedientiam cum summa diligentia custodite. Pensate quam nihil sit quidquid in mundo cernitis. Cogitate cum quanto sudore laborandum, ut possit illud evadi terribile iudicium, et perveniri ad gaudium nunquam finiendum. Dominus abbas, quem vobis præfecimus, vir bonæ intentionis et religiosus, nobis et fratribus nostris non parum charus, satis se laudat de vobis. Unde gaudemus, et ut magis magisque ipsum diligatis, honoretis eique devote obediatis, utpote tam glorioso viro, volumus et admonemus. De cætero commendamus vos omnipotenti Deo, qui vos benedicat, et adjuvet, et protegat, et ab omnibus peccatis absolvat, vobisque perseveranti in sancta reli-

gione tribuat et post hanc vitam, precibus et meritis summorum apostolorum, quibus deservitis, vos ad æternam perducatur, amen. Et quia vos corporali aspectu videre non possumus, spirituali nos videamus. Orate pro nobis et pro fratribus nostris.

EPISTOLA III

AD ANASTASIUM EREMITAM.

Ut ad monasterium redeat hortatur.

(Anno 1086.)

[MABILL. *Act. Bened.* IX, p. 491.]

Dilectissimo filio ANASTASIO, frater HUGO, peccator, salutem, et in beatam resurrectionem, gloriosam electorum societatem.

Miror, charissime fili, quod jam diu de vobis nihil audivi, nullamque de vestra vita cognitionem accepi: unde mando vestræ dilectioni, ut si bonum videtur vobis, descendatis ad visitandos fratres, ut sicut dixi desiderabilis præsentia vestra corroboraret et exhortetur eos (140).

EPISTOLA IV.

AD URBANUM II PAPAM.

Adversus Robertum, abbatem S. Remigii.

(Anno 1097.)

[MARTÈNE, *Ampliss. Collectio*, t. IV, p. 999.]

Amanissimo et reverendissimo Patri sanctæ atque apostolicæ sedis summo pontifici domino papæ URBANO, frater HUGO Cluniacensis cum tota congregatione vestra continuas et devotissimas devotionis orationes et perpetuam pacem.

Multi, o domine Pater, justis ac necessariis causis existentibus, cupiunt dignam vestram adire præsentiam, sed impediuntur variis difficultatibus obsistentibus. Unde et aliqui eorum saltem ad nos veniunt, quasi ad domesticos vestros, si quomodo eis consulatur vel subveniatur illorum necessitatibus. Inter quos dominus Manasses Remorum pontifex, vester humilis filius, noster quoque devotus amicus, quem et in alia epistola vobis commendavimus, conquestus est nobis de Majori Monasterio, in ecclesia B. Remigii se quemdam monachum ordinasse, et longe aliter quam sperabat de ejus irreligione maximum in loco damnum provenisse. Petit autem ut interpellarem inde vos; sed quia dominus Hugo Lugdunensis archiepiscopus omnem ordinem rerum vobis significavit, sicut audivimus, reverentiæ suggerimus ut si ad vos venerit idem monachus, prudentiam vestram nullis circumveniat caliditatibus, sed factis et secundum sapientiam quam a Deo habetis. Reverentissimam ac dilectissimam nobis paternitatem vestram Dominus Christus sanam et incolamem nobis conservet et universæ Ecclesiæ.

EPISTOLÆ V-VII.

AD S. ANSELMUM.

(*Exstant inter epistolas S. Anselmi, ep. 17, 79, 80, libri IV, hujus voluminis coll. 210 et 241.*)

(140) Hic desunt aliquot verba quæ legi non potuerunt.

EPISTOLA VIII.

AD PHILIPPUM REGEM.

Ex singulari familiaritate, regem, ut abdicato regno monasticam vitam arripat, adhortatur.

(Anno 1106.)

[ACHERY *Spicil.*, t. II, p. 401.]

Domino PHILIPPO, Dei gratia Francorum regi, frater HUGO, Cluniacensis abbas, cœlestis regni dignitatem et gloriam.

Sicut vestræ sublimitatis prudentia recognoscit, sponteque fatetur, nullo unquam tempore, vel dignitati, vel coronæ, vel amplitudini vestræ contrarie conati sumus, nec honorem vestrum, aut gloriam, aut majestatem, in quodquam minui seu defraudari optavimus, sed ea potius quæ istis contraria sunt, quibusve ista conumpi possunt, longe a vobis semper fore fide non ficta et optamus assidue et oramus: et si quid horum, videlicet contrariorum ac corrupturam ex humana vobis tentatione atque infirmitate inhæsit, illud Deus amoveat, illo vos purget, ipse vos ad plenum emundet. Quia vero mansuetudo vestra ex multa qua vos præditum scimus humilitate ad hoc se non dedignatur inclinare, ut quod restat temporis, nobiscum se unanimem ac concorde vivere velle fateatur, suamque nobis benevolentiam offerens, nostram devote reposcat, id gratulanter amplectimur, et super hoc corde benevolo exultamus, dicentes: *Gloria in excelsis Deo, et in terra pax hominibus bonæ voluntatis.*

Et quoniam Deus januam nobis dulcis familiaritatis ad vos de se alloquendum aperuit, nunc vobis primum aperimus, quod de vobis non nunc primum cogitare cœpimus et optare; ut propensiosem affectum et intentionem majorem amodo habeatis ad bonum, ad verum dico bonum, ad summum bonum, quod Deus est. O magne amice, recordamini quia me aliquando interrogastis an aliquis unquam de regibus factus fuerit monachus. Respondi, etiam. Sed etsi de nullo alio certi essemus, solus sancti Guntrami Francorum regis exemplum sufficeret, qui, relictis sæculi pompis, et vanitatibus, et illecebris, factus est monachus imitans illum qui, cum dives esset, pauper pro nobis factus est, ut sua nos paupertate ditaret. Igitur si vos regnum delectat, et potestas, et dignitas, imitamini quod auditis; quia sic et vere rex, et vere potens, et vere dignitatis compos, et perenniter dives esse poteritis. Moveat etiam vos ac perterreat temporalium vicinorumque vestrorum, Willelmi (144), dico, Anglorum regis, et Henrici imperatoris (142), lamentabilis casus plangendusque interitus; quorum alter unius sagittæ ictu, non in bello, sed in bosco sub momento temporis interit. Alter inter multos angores gravesque ærumnas, quas diu sustinuerat, nuper, sicut vos audivisse jam credimus, cefecit. Qui quomodo nunc se habent, quidve sustineant, quis hominum novit? Propter quod, o rex amabilis, apprehendite jam

(144) Will. I. Ruz.

(142) Henric. IV.

ad plenum timorem Domini, assumite sanum et tutum consilium animæ vestræ; ne, quod Deus avertat, contingat vobis, sicut præfatis regibus contigisse dolemus. Sunt enim casus vitæ humanæ innumeri, innumerabilia mortium genera. *Et horrendum est incidere in manus Dei viventis (Heb. x. 31).* Igitur mutilate vitam, corrigite mores, appropinquate Deo per veram pœnitentiam et conversionem perfectam. Quam videlicet pœnitentiam, vel conversionem, nec faciliori, ut credimus, nec certiori via potestis apprehendere, quam, quod multum volumus et optamus, monachica professione. Ecce principes apo-

stolorum, iudices imperatorum et regum, et orbis, beatus Petrus et Paulus, privati sunt recipere vos in domum suam hanc, quam Patres nostri asylum pœnitentium nominaverunt. Et nos parati sumus vos ut regem habere, ut regem tractare, ut regi servire, et pro vobis regi regum devotius supplicare, ut vos propter se ex rege monachum, ex monacho in regem per se restituat; non jam in brevissimo atque pauperculo terræ angulo, tempore modico dominantem, sed in amplissima ac felicissima cœli latitudine secum sine fine regnantem Amen.

EPISTOLÆ DIVERSORUM AD S. HUGONEM.

S. PETRI DAMIANI.

(*Vide Patrologiæ tom. CXLIV.*)

II.

S. GREGORII PAPÆ.

Vide Patrologiæ tom. CXLVIII, Registrum lib. I, epp. 14, 62; l. II, ep. 49; l. V, ep. 21; l. VII, epp. 17, 35; l. VIII, ep. 2.)

III.

URBANI II PAPÆ.

(*Vide Patrologiæ tom. CLI.*)

IV.

GOTFRIDI ABBATIS VINDOCINENSIS.

(*Vide tomum CLVII.*)

V.

PASCHALIS II PAPÆ.

(*Vide infra ad an. 1118.*)

VI.

HENRICI IMPERATORIS COGNOMENTO NIGRI.

Gratias habet Hugoni de restituta ejus orationibus sanitate. Rogat abbatem ut e sacro fonte filium suscipiat.

[*Spicil. ubi supra, p. 396.*]

HENRICUS, Dei gratia Romanorum imperator Augustus, HUGONI, venerabili abbati Cluniacensi, gratiam et salutem.

Visis sanctitatis tuæ litteris, admodum gavisi sumus. Tuas tanto libentius suscepimus, quanto ferventiori studio divinæ contemplationi te inhæerere novimus. In quibus quoniam te dixisti nimium exultasse de reddita nobis sanitate, de concessa cœlitus filii adoptione, gratæ paternitati tuæ referimus, grates ex intimo corde persolvimus. Id etiam, non tam summo opere mandamus quam humiliter deposcimus, ut tua apud clementissimum Dominum nostrum jugiter non desit oratio, pro reipublicæ commodo, pro totius regni honore, pro nostra nostrorumque salute, ut divinities nobis collata prosperitas, Ecclesiarum et populi totius pax possit esse et tranquillitas. Quis enim sapiens tuam orationem,

tuorumque non exoptet? Quis insolubili charitatis vinculo retinere non ambiget? quorum oratio tanto purior, quanto ab actibus sæculi remotior, tanto dignior, quanto divinis conspectibus exstat propinquior. Quod autem te pro longinquitate itineris negasti potuisse venire, sicut jussimus, quantum gratanter tuum suscepissemus adventum, eo ignoscimus tenore ut in Pascha ad nos Coloniam venias, si est fieri possibile, quatenus, si audemus dicere, eundem puerum de quo ita lætatus es de sacro fonte susciperes, et spiritualis pater tuæ benedicti omnis munere signares, sicque simul expiati fermento delictorum Paschali solemnitate mereamur perfui azymis cœlestis gloriæ.

VII.

IMPERATRICIS AGNETIS, HENRICI NIGRI UXORIS.

Orat ut pro defuncto imperatore preces Deo offerat.

[*Spicil. ibid. p. 397.*]

Dilectissimo Patri et omni acceptione digno HUGONI abbati..... quæque modo Deo jubente fit, salutem et devotum obsequium.

Quia in luctum versa est cithara mea, pro gaudio gemitum, pro exultatione, quam litteræ vestræ fecerant, refero lamentabile planctum. Cor tamen mœiore labidum refugit ex toto referre. Quapropter et quia velox fama malorum, ut credo, meum vobis dolorem nuntiavit, precor ut dominum meum, quem diutius in carne servare noluitis, saltem oratione cum vestro conventu defunctum Deo commendatis, filiumque vestrum diu sibi hæredem fore ac Deo dignum obtineatis, et turbas si quæ contra eum in vestris vicinis partibus regni sui oriuntur, etiam consilio sedare studeatis. Vale, Pater.

VIII.

HENRICI IV IMPERATORIS PRÆCEDENTIUM FILII.

Abbatem precatur, ut illum invisit, quo pacem inire possit cum summo pontifice.

[*Spicil. ubi supra, p. 397.*]

HENRICUS, Dei gratia Romanorum imperator, Augustus, HUGONI reverendo abbati, quod filius Patri.